

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

ויודעים אתם, רבותי. מפני מה היתה רעידת האדמה בכל א"י במוצש"ק העברה? פשוט מפני שלא היה העומות בדאר היום, והתימני מזכר העתונים שלנו, שנשאר כמעט עם כל סחורתו בעש"ק— יוכיח!

ורוצים אתם אולי לדעת מדוע לא הופיע פתאם ה"עז-טא-אוות", כנהוג? אין זו נפקא-מינה! העיקר, שכל תלמידי ותלמידותי, בלי עין-הרע ואפילו חוקנים והישישיים שבהם הקיפוני בש-בוע זה כתנורו של עכנאי והטרידוני בשאלות ובקושיות בכתב ובע"פ וכלם באים עלי בטרוניא וצועקים:

— "סטייטש?" (הא כיצד?) — כך הם טוענים — ר' עזמות פשט לנו את הרגל והשאיר אותנו בלא מטעמים ללכבוד שבת! עליו לתת לנו כסליים

ואם אין — יחזיר לנו את הגרוש מהשבוע העבר!"... בקצור, קניתי לי, כמו שאומרים, מפטיר! ומחמת שיודע ר' עזמות את נפש תלמידיו, ישבתי לי לכתב את שעורי זה הפעם לא על הפח — ה"פח" שלי נשבר ואנו נמלטנו בשבוע זה העירה! — אלא על דף-של-אטריות בבית דירתי החדשה ברחוב הנביאים, בתוך גל של ספרים ו"שמות", כרים וכסתות, שבריי-לוחות ושבריי-כלים, בלא מסוה ובלא סמוקינג ואפילו בלא ירמולקה, לא עליכם — מהפכה שלמה ממש כמו בערב פסח או כמו אחרי פוגרום או רעידת האדמה באיטליה ר"ל. וכל כך למה? — מפני משך הדירות שלנו מבית הכרם ביפה שעה אחת קודם, לקיים מה שנאמר: יכול מראש-הודש, תלמוד לומר: ביום ההוא, לא אמרתי אלא בשעה שמרור וה"פח" מונחים לפניך... * *

ורואה אני בחוש, שאסור לר' עזמות לעזוב את מקומו אפילו לשעה אחת. שערו בנפשכם: נסעתי מירושלים רק לשבוע ימים — הן ספרא וסייפא הגני ב"ה! — והעלמתי את עיני מכם

כמעט קט והנה — טראך! — באו אסון אחרי אסון ר"ל: הארץ נודעוזה ת"ק פרסאות על ת"ק פרסאות (חוזי מפרסאות-הברזל של הסופרים, סגולה למזל...), גם הטררם מהספרדים, והמכות והמהלומות כבתי אונגרו (מה, לא שמעתם עדיין את המעשה?), המפלה שהיתה לאגודים-מים בני-יניבה מפני שהעמידו "שקצה" להגן עליהם, ביחוד החורבן הגדול של ה"חורבה": הגבאי התפטר, כידוע, וחזר בו מיד עפ"י פקודת הרבנים הראשיים, הרב קוק מהמרכז והרב עזמות מדרך נסיעתו בגליל, ואחרון אחרון חביב, המעשה הנורא בסוסים הקרקום... * *

ואת מעשה הסוסים אספר לכם, רבותי, מלה מלה כפי שמסר לי עד ראיה ושמיעה, שעדותו נאמנה מאד, כעשה נאה באמת וראויים הרבים לשמעם.

רצה מנהל הקרקום — כך פותח המספר שלי — לערך נשף גדול של פרידה לקהל הירושלמי ולפונטיו האהרונים, מה עשה? — הלך ופרסם

בדאר היום מודעה רבתי בזה הלשון: **סוס אחד לתשורה** כל איש ואשה שיקנה כרטיס-כניסה מקופת-הקרקום, יקבל בו בזמן חנם מספר אחר. בסוף ההצגה תהיה הגרלה והמספר הראשון שיצא כגורל יזכה בסוס אחד לתשורה מבלי לשלם מאומה. כל הקהל יזרם איפוא הערב לקרקום בכדי לזכות בסוס.

מובן מאליו שכל הקהל זרם בהמוניו וכלם בנעריהם ובוקניהם אצו רצו לקרקום, מכאבי-חזטה ומבבא-קטא, מהארתי-אל-תאנאק ומבבא- "כוציאה", עגלונים, שופרים, "מסכסכי"-נעלים וגם נכבדים ושועי העיר היו בין הבאים, כי לסוס-הנם יש יצר-הרע לכלם ומד כש"כ לסוס מנומר ובעל-חברבורות או סוס אדום וחבר נכבד לחברת, "חובבי הרקוד" שלנו, ששמש בקדושת הקרקום ויודע פרק בהלכות "כיצד מרקדי!", והלא אמרו חכמים: אין משגיחין לשניו של סוס הנתן במתנה...

בקצור, יותר מאלפים וחמש מאות נפש באו להפדר מהרובים ומהסוסים ומשאר חיות-הקודש וביחוד לזכות

בגורל. כשאך ננמרה ההצגה היפה — כך ממשיך המספר שלי — התחילה ההג' רלה. באולם השלך הם וכל הקהל הקדוש הזה עומד בדחילו ורחימו וכי צפיפות גדולה כמו לשעת נעילה, להבי-דיל, ועיניהם לטושות אל הגורל ואז-ניהם כאפרנסת לשמע את המספר המ-אושר, המספר הזוכה... הוציאו מספר ראשון — ריק!, מספר שני — לבן!, מספר שלישי — "יוק!", מספר רביעי 200 — סוס!

ועוד לא הספיק ה"סוס" לצאת מפיו המכריז והנה קפץ אחר מרדי-מעלה ועף כסוס וכעגור על ראשי ישראל עם קדש ומרב התפעלות ושמחה יצא מכליו ממש, הבסיע דרך בין הקהל והופיע לפני המנהל בלי כובע לראשו ובלי עניבה לנגרותיו שנשמטו מעליו והפת-קא 200 בידו הרועדת — "האת אל-אחסאן!" (הבה לי את סוסי!)

ויודעים אתם, רבותי, מי הוא זה ואי-זה הוא המאושר ששמש ההצלחה האירה לו אפילו בלילה? — דוקא "מסכסך"-נעלים (בויאג'י בלעז) פשוט, שישב בשיוכה-של מעלה בין חבריו

ה"מסכסכים" בקדש ולא חלם אפילו על אשר כזה ופתקא זו שנפלה לו מן השמים. המנהל הוביל את חתן-הסוס אחר כבוד לתוך הזירה, הושיב אותו תחת אפריון ואח"כ הושיט לו את ידו בפידה והשתחויה, כשהוא לבוש בפראק השחור והרשמי שלו, כנהוג, וברך אותו בקול רם וקבל עם על הצלחתו הסור-סית. אחריו החרו החזיקו גם סגן-המנהל וכל המשחטים, הזכרים והנקבות שהיו לבושות כלי-נכר לכבוד הנשף וכלם עברו לפניו כבני מרון ועשו לו "בורעים ומשתחוויים" ז' פעמים, כראוי לו. התזמורת פתחה אף היא ב"מרש"-סוסי לכבודו וכל הקהל עמד והביט בקנאה אל ה"בויאג'י" המאושר שנתה-פך בן-לילה לאדם חשוב. והוא? — כלומר הבויאג'י ראה את עצמו באותה שעה כמרדכי הצדיק הרוכב על הסוס והמנהל ינהג לפניו עוד מעט את סוסו כהמו בששתו... ובמחו הנלהב נצנצו כשעת-מעשה רעיונות מבריקים ממש כנעלים המצוחצחות שהוא מצהיצ'י כר-חוב: הוא ימכר את הזיס במחיר שתי מאות פונט לכל הפחית, ישליך אחרי גוו את תיבת הצחצוח ויפתח

לו חנות ברחוב יפו, חנות של... נעלים ומכרשות מזנבי-הסוסים... ומי ידמה לו אז ומי ישוה לו. ואנב השליך לחב-ריו בישיבה-של-מעלה מבט מנכוה מ"על הסוס". לפתע פתאום קפץ הליצן-המוסיון לתוך הזירה וחבל ארוך בידו, הושיטו לידי הזוכה והתרה בו להזהר מפני הסוס שמא יתפרץ חלילה ויבעט בו. ואולם הסוס התעקש הפעם ולא הסכים לנשף הפרידה שערך לו ארונו הראשון. הבויאג'י המסכן משך בכל כחו בחבל הארוך, משך בלי הרף והסוס עומד לו באורווה ואינו רוצה לזוז ממקומו. מר-חוק נשמעו קולות המשרתים המזר-זים, את הסוס, מצליפים עליו בשוטיהם בקול: "דידידי!" והצעיר הגור'י מושך בחבל שנפל לו בנעימים וכי הקהל עומד על קצה אצבעותיהם מצי-פיה מתוך התרגשות וסקרנות לראות סו"ס את נבורת הסוס העקשן.

בקצור, אחרי משיכה ארוכה של פאה מתר חבל ואחרי רוב צרות והרפת-קאות הופיע סו"ס לפני הקהל בקצה החבל הארוך כנלולות — סוס קטן ויפה, סוס של... עץ! — "שו" ? (מה?) — קפץ המ-

צחצה כאלו עקצו עקרב — הלא היה כתוב בנאזיטה שתתן סוס ולא עץ? אני אראה לך! אני אלך אל המחכמה אעשה משפט!... אני!... — שא-שא-שא! — נסה המנהל לפייסו בפראק השחור והרשמי שלו — אל נא בקצפך ואל נא ברגזך, אני הכי פהתי אמנם לתת סוס, אבל לא סוס ח'... והקהל שלנו — אל תשאלו! — פרץ בצחוק אדיר כקול מצהלות סו-סים, כלם אחזו בצדיהם ונתלנלו מש-חוק, ממש דבקה לארץ בטנם וקול מחיאת-כפים הרעיש את הקרקום כר-עידת-האדמה, לכבוד שני ה"סו-סים" שעמדו בתוך הזירה כבול-רעץ.. וסוף דבר מה היה? — כך מסיים המספר שלי — לא כלום! הבויאג'י המסכן נטל שוב את תיבת ה"סכסוך" שלו על שכמו: שלום לסוסי-המנומר! שלום לשתי מאות הפונטים ושלום לכל החלומות הנעומים!

וכי תעברו, רבותי, ברחובות ירד-שלם, וראיתם ברחוב יפו או אצל שער יפו את החתן דגן, שהוא רוכב לא על סוס ולא על כנפי דמיון אלא על כפא נמוך ופשוט ומ"סכסך" את נעלי העובדי

דים כמו ש"סכסכו" אותו בלילה המ' אושר-האמלל ההוא... * *

הוי, מי יתנני סופר נכבד בעתון הת"א ואנסה גם אני את נוצתי לכתב מאמרי תהלות ותשבחות לגבורנו הלאומי, שהביא בשבוע זה קרבן כ"כ גדול על מזבח המולדת.

אמנם ידעתי כי לא אלמן ישראל בפקידים עליונים מסורים ופטרויטים, אבל לא ידעתי כי ישנם כאלה בתוכנו שיסכימו סו"ס לוותר על נתינותם האנ-גלית ולהיות ל"נניטיב" פשוט כאחד מאתנו!

אמנם הפטרויטיות והענוה הן מדה יפה מאד בפרט כשהיא נפגשת עם גבור ממלון יוז, אבל הלא גם לה יש גבול!

באו ונחזיק טובה, רבותי, להאי גברא רבה, שהואיל להגיש בקשה של התאזרחות. אפריון נמטי ליה לראשנו ומנהיגנו המדיני הזה-שהואיל להיות אזרח ארציישראל בבי-תנו הלאומי. הבו גדל, רבותי, הבו כבוד לגבורה לאומית כזו. לא לחנם הרעישו המערכת בת"א עלמות על הצעד ההיסטורי הזה שירשם בדברי ימי

ישראל — ומלא כל "הארץ" כבודו. ואולם, היות שאני בשר ודם פשוט ולא יותר מר' עזמות, ע"כ אספר לכם מעשה ביהודי אחר, לא קולוניל ולא פקיד עליון או תחתון, אלא ספר פשוט מלונדון ונתין אנגליה, שהשתקע בעירנו והשקיע עמו כמה מאות פונטים-טבין ותקילין, שהביא עמו מלונדון. וכיון שנתעוררה שאלת ההתאזרחות, לא השב הרבה ולא הביא קרבנות לשוב אף לא הודיע לעתוני ת"א, אלא רץ ממשרד למשרד וכתת את רגליו עד שהצליח להכניס לתעודות ה"נניטיב" (פליסטיניאן בלע"ז) אותו ואת אשתו את זרעו ואת כל אשר לו, על אפה ועל חמתה של זוגתו.

ואלולא דמסתפיני הייתי אומר כי לו "הפסידו" שאר היהודים האנגלים והאמריקנים שלנו בארץ את המחצית ואפילו את הרביעית ממה ש"הפסידו" הקולונל שלנו בארץ-ישראל עד כה היו מתאזרים אף הם בגבורה לאומית ומזר-תרים מכבר בשתי ידיים על הפספורט הזר שלהם והיו מקבלים ברצון גדול להיות "נניטיבס" פשוטים כמוהו!... * *

ומכיון שאנו מדברים בפקידים

עליונים ובמנהיגים שלנו, נזכרתי בעתון הציוני הרשמי באמריקה "ניו-פלסטיון", שנתגלגל ובא לידי בשבוע זה, חוברת-היובל של קה"ל מח' מאי ש"ז. מסתמא דפרדתי ראשונה לראות את התמונות—, ממש כתלמידי בערכי שבת, שהם זורקים ראשונה מבט אם יש התמונה — והנה הופיעה לנגד עיני תמונה נהדרה, או יותר נכון קבוצה שלמה נחמדה של תמונות אנשי השם וגדולי הדור יהודים ולא-יהודים, שזכו להרשם בספר הזהב.

ומה אמר לכם, רבותי? — באמי צע תמונה גדולה ומוזהירה של מנהיגנו ויצמן שיחיה בזקנו המהודר, ומסביב לו כמסגרת תמונות קטנות וזעירות כ"טל ומטר" בסדור תפלה קטן. ר' חיים עומד באמצע, כחינת המאור הגדול השמש הנותן מאורו ויפעתו על משרתיו ה"סטליטים" המכתרים אותו מסביב בשמי הניו-פלסטיון. בשורה התחתונה ובנחות-דרגה ממש, מתחת לתמונת המנהיג שלנו, רואה אני שתי תמונות עלזכות קטנות וזעירות כמי דליונים ממש ובהם שני "סטליטים" של מנהיגנו-שמשנו נרו יאיר, הלא הם: אחד, המושל על חצי כדור הארץ, המלך

ג'ורג' שנקרא על שם רחוב "אבינו מלכנו" בירושלם והשני — מי שכבש את א"י, מלאתא זוטרתא, הלורד אלנביי, שנקרא אף הוא, כנראה, על שם רחוב אחד ידוע בת"א וביחוד ע"ש המסערה "בלפוריה" בירושלם...

מילא, שני אלה ידעו מסתמא לריב את ריבם בעצמם ומי יודע אם לא יזיק חלילה לדסלרציה שלנו? (אני שרפתי מיד את התמונה!...) ואולם הצאן האלה מה חטאו ששמו אותם בפנה נדחת כקונדסים ממש לאחר שסרהו, הלא הם: סמואל מימין ואיינשטיין משמאל, איזה ברון מפריז — אתם יודים עים מי! — מהאי גיסא ומכס נורדוי מאידך גיסא, תחת ר' שמריה שלנו... גם בלפור וליוורג'ורג' ואפילו וילסון בעל ארבעה עשר העיקרים נכנסו "עם כל הנערים" ונראים הם במסגרותיהם הקטנות כמידליונים בפני מנהיגנו הגדול ממש כחגבים בפני ענק, בלי עין הרע!... כנראה, שלא שמעו עורכי העתון את זמרתו של החזן קווארטין במגדל-דוד וע"כ לא נתקיים בחוברת זו הפסוק "אוישקין בתוכם" (ותשכון בתוכה) וקבעו לו מדור מיוחד לעצמו — מחוץ למחנה וגם ד"ר הרצל בבל-יראה ובכל-

ימצא בספר הזהב של קרן הקיימת, יצירתו של מנהיגנו המנוח... הוא אשר אמרתי, ואפשר שלא אמרתי: אשרי המנהיג שיש לו פקידים עליונים בירושלם ובאמריקה, שהם ער שים "פוליטיקה", נוסעים לקונגרסים עד כדי הורקת כל מלון-יוון ועורכי עתונים-מפרכסים לאדונם ולנותני-לחמם... אשרי העם שככה לו!... * *

ואשרי העם שזכה ל"ועד מפקח" כועד זה שנתמנה ע"י כולל ווארשויי פוילין בירושלם עיה"ק!

הנה, בלכתי בשבוע זה ברחוב יפו נגש אלי אחד מתלמידי הפולנים והר-שיט לי פתקא בידי ואמר: — מכבר, רבי עזמות, הרי לו חמד טוב לערב-שבת-קדש זו!

מיד פתחתי את הפתקא, חכשתי את האיסקולקן שלי וקראתי "הת-ראה" מודפסת שחור על גבי לבן בזה הלשון:

התראה

ב"ה, יום ה' לחודש תמוז שנת תרפ"ו.

הננו מזהירים בזה ומבקשים את כבודו לתקן אשר עוות בגדרי היהדות לפי תקנת נשיאי כוללנו הי"ו עפ"י הח"ח והגדרים והסייגים שגדרו רבוי תינו הקדושים ז"ל כדי שלא נצטרך לפסוק את תמיכתו ולחוציאנו מבתי הסד דכוללנו אשר גם לפי חוקי הממשלה יר"ה אין שום זכות תמיכה להעובר על תקנת נשיאי הכולל.

ועל החתום ועד המפקח אשר נתמנו ע"י נשיאי כוללנו ואשר נתאשרו ע"י הי"א אנשים

ולמטה באותיות קטנות: "פטיט" כאו פרושים על גדרי היהדות: ביה"ס שלומדים שם שפות זרות או עברית, בגדי פריצות בגלוי בשר, גלוי שער או שערות ארוכות אפילו כבוסות, בתי תיאטריאות, בגוס או טיול בחורים ובתולות יחדיו, השחתת פאת חזקן והראש אפי' במשיחה.

ולמטה בשולי ה"התראה" חותם עגול וגדול של "כולל ווארשא-פוילין בארבע ארצות, ירושלם".

והאמת אניד לכם, רבותי, שמת-חלה לא הכנתי את כל הפרוש חזו וגם

גוף ההתראה לא היה מוחזר לי כל צרכו עד שהנפתי עין אל התאריך ור-איתי את החדש תמוז והחום הכי דול השורר בזמן האחרון ונתברר לי כל הענין. הבנתי כיצד מפרסמים הת-ראה כנגד העברית בלשון העב-רית עצמה, בבחינת "טובל ושרץ בידו" וכיחוד שמחתי לראות כיצד ה"וועד המפקח" גוזר על אנשי הכולל הוואר-שאי לבלי להתפלל, כי הרי התפללות שלהם הם בעברית? * *

ואני לא האמנתי בשום אופן שה-אנגלים הם מבני עשרת השבטים עד שלא באתי בשבוע זה אל הדאר שלנו וראיתי שלט קבוע על השבכה בשלש לשונות הרשמיות שלנו: Telephone Calls באנגלית: בעברית: "קולות תלפון", וראיתי בחוש כי השפה האנגלית לקר-הה מלשון הקודש שלנו: Telephone Calls תלפון.

ולא עוד אלא שגם השפה הגרמנית לקוחה מלשוננו עוד מימי הנביאים והא ראייה, בתנ"ך שלנו כתוב: "כסוס כפרד", אחרי הסוס בא מיד תרגומן

הגרמני כלומר הזרנוני "פרד".. ויש אומרים כי הפרופיסור שלנו גלה בתערוכה שלו באמריקה פנינה חדשה בלשוננו הוא אומר המיד: "היא הולכת אל ילד" ופירושה: היא נוטה ללדת, מורגון: "זי געהט. צו קינד"...

* *

וכדי לגמר בכי טוב, רוצה אני לסיים בשתי ברכות, הברכה האחת ל"ראים" החביב שלנו, שזכה לסגן הראים יהודי וידיד נפשו בצדו כידוע, ויהי רצון שיזכה לראות עמו לא רק חיים סלומון אלא — וזהו העיקר! — חיים ש ל ו מ ו... ואחרון אחרון חביב, ברכת ר' עד מות לידידי ובני מושבתי בני בנימין ליסודו של כפר-אחרון ע"י נס-ציונה. ואני תפלה שהכפר הזה ישגשג ויפ-רח כמטה אהרן ויהי לנס לציון!...

וסוף פסוק: — רשמי המסע שלי משוט בארץ ומהתהלך בה יבואו אי"ת בשערי הבעל"ט. עזמות